

Алтай ЕФЕНДІЄВ,
Надзвичайний і Повноважний Посол,
Генеральний секретар Організації за демократію
та економічний розвиток — ГУАМ

ВІД КИЄВА ДО СВІТУ: ДИПЛОМАТИЧНИЙ ШЛЯХ

— *Розкажіть, чому вирішили вступати саме до Київського університету?*

— 1974 року проводили перший набір на факультет міжнародних відносин та міжнародного права Київського університету. Тоді з Азербайджану було лише двоє випускників, а вже 1975-го, коли я переїхав, — шестеро. Це був випадковий вибір, і така ситуація, що твоя кар'єра, професійний шлях залежить від випадковості — рідкість. Бо у школі я мав іншу мрію — хотів стати дизайнером автомобілів. Але на першому шкільному іспиті підійшов директор і запропонував мені розглянути можливість поїхати вчитися до Московського державного інституту міжнародних відносин — мовляв, є рекомендація райкому комсомолу і отримали відповідне розпорядження. На ту пору це був найелітніший заклад освіти, багато хто навіть і не мріяв потрапити туди на навчання. Я обміркував, порадився вдома — і таки вирішив вступати. Але хтось у партійно-комсомольсько-урядових бюрократичних коридорах передумав, бо «хто такий Ефендієв», немає нікого за його спиною, тому все-таки відмовили. Та коли згодом усі зрозуміли, що назріває скандал, почали шукати розв'язання цієї проблеми. І знайшли альтернативу. Запевняли: буде краще, бо це підготовка національних кадрів; кваліфікація та спеціальність така сама, що і в москві, але у Києві. Врешті я склав іспит — і 1975 року став студентом першого курсу факультету міжнародних відносин та міжнародного права.

Я щасливий, що опинився в Києві і пов'язав свою долю саме з Україною. Це вплинуло на все моє подальше життя, на кар'єру. Чому Інститут міжнародних відносин? Пропозиція з боку дирекції школи була несподіваною,

але саме вона змінила моє життя. Я дуже вдячний долі за одні з найбільш захопливих і яскравих років.

— *З якими цікавими моментами Ви зіткнулися під час вступу на факультет?*

— Був величезний конкурс, але завдяки закріпленій за мною рекомендації я легко за ним пройшов. На одне місце претендувало понад десять охочих. Приїхавши в Київ, розуміли: як національні кадри ми повинні після завершення університету повернутися до Азербайджану. Щороку кількість студентів звідти зростала. Протягом п'яти років мого навчання в Києві з Азербайджану було щонайменше двадцять випускників, і всі вони згодом обійняли високі посади. Серед них — міністри закордонних справ, заступники міністрів закордонних справ, міністр економіки і торгівлі, заступники міністрів енергетики, національної безпеки, посли, бізнесмени. Школа, яку ми пройшли, дала поштовх до роботи на таких посадах. Це був вагомий внесок у національний розвиток Азербайджану. Нас тоді називали «Динамо Київ». І всі залишилися великими друзями та надзвичайно тепло ставилися до України.

— *Які викладачі найбільше запам'яталися Вам і прищепили любов до навчання?*

— По-перше, мені було сімнадцять років, коли приїхав в абсолютно нове середовище — вільний, незалежний, усе відкрито, все можливо. Київ — місто-красень, де панувала атмосфера дружелюбності і всі намагалися допомогти. Нас прийняв Гліб Миколайович Цветков, який був тоді деканом, і враження залишились неймовірні. Попереду відкривався незнаний світ. Студентів із Радянського Союзу було відсотків сорок, решта — з Африки, В'єтнаму, Лаосу, Латинської Америки, Польщі, Словаччини, Фінляндії, Чехії та інших європейських країн.

Перші два роки були найбільш цікавими та водночас складними, адже кожен мав знайти своє місце. Всі жили в умовах тоді розвинутого соціалізму — нам казали, що ми несемо відповідальність, маємо обстоювати та доносити переваги соціалістичного образу. У перші роки навчання я жив із в'єтнамцями, яким було за тридцять, та навіть тими, хто пройшов війну. Потім — з африканцями з Нігерії, також мешкав із чехом, тож гуртожиток був схожим на міні-ООН. Усі жили під одним дахом — повноцінне нове життя. В університеті склалися дуже відкриті, щирі, вільні стосунки між студентами та викладачами, проте від нас вимагали дисципліни й відповідальності. Ми отримували чимало завдань, треба було багато працювати в бібліотеках з першоджерелами, конспектувати. Як я вже зазначав, перші два роки — найважчі. Завдяки цьому сформувалась самодисципліна — ми навчилися планувати свій час, свій день. Серед безлічі спокус потрібно було знайти баланс, щоб скрізь встигнути. І я дуже

дякую, бо це досвід. До речі, перед від'їздом сам Гейдар Алієв давав нам настанови, мовляв, вчіться добре, обстоюйте нашу ініціативу.

Щиро вдячний викладачам, зокрема Інні Борисенко, Валентині Дайнеко, Наталії Діброві, Павлові Комишанченку, Ірині Чернусі. На заняттях, семінарах вони намагалися донести до нас дійсно щось нове, цікаве, щоб ми запам'ятали й користувалися цими знаннями. Спасибі за фундамент, який мені заклали. Згодом я навчався і в Москві, і в США, і в Лондоні, але повсякчас порівнював зі своєю альма-матер та завжди був вихованцем і носієм знань цієї школи. Україна для мене — друга Батьківщина. За п'ять років вона мені дала путівку в самостійне життя як фахівця, як іншої людини з новими поглядами.

Коли я повернувся після навчання в Азербайджан, МЗС було тоді невеликим: там працювало, мабуть, шестеро співробітників разом із водієм, і казали, що місць немає. Запропонували влаштуватися викладачами чи дослідниками в університет або академію. І я обрав академію — спеціалізувався на Близькому Сході з фокусом на Туреччину. Однак на ту пору я вже стояв на обліку в МЗС, і 1992 року, після того як Азербайджан здобув незалежність, постало питання нестачі кадрів. Тож із 1992-го я працював у Департаменті міжнародних економічних відносин МЗС Азербайджанської Республіки. 1993 року поїхав у своє перше довгострокове відрядження — на шість років до Лондона, там ми засновували посольство з нуля.

Хоч би де я був, перше, що роблю — налагоджую співпрацю з українцями. Зокрема, з послом Сергієм Комісаренком у Лондоні ми радилися, бо в нього більший досвід, він підказував, що і як. Повернувшись у МЗС, я провів невелику реформу — і було створено новий великий Департамент економічного співробітництва і розвитку. Я став директором й одночасно був радником міністра з економічних питань. Після чотирьох років роботи там я вже боровся за посаду заступника Генерального секретаря Постійного міжнародного секретаріату Організації чорноморського економічного співробітництва. Відтак працював у Стамбулі, був послом в Іспанії, а опісля повернувся до Києва.

— *Що би Ви хотіли побажати університету?*

— Побажав би продовжувати традицію, яку було закладено в ті роки для підготовки національних кадрів. Щоби це була професійна школа, університет тримав цю марку, а диплом, який одержують студенти, цінували скрізь.

Altai EFENDIEV,
*Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary,
Secretary General of the Organization
for Democracy and Economic Development — GUAM*

FROM KYIV TO THE WORLD: A DIPLOMATIC JOURNEY

Abstract. The author narrates his path to enrolling in the Faculty of International Relations and International Law in Kyiv, where he studied from 1975. Initially dreaming of becoming a car designer, the future diplomat changed his plans, as the school's administration, which had received instructions from the komsomol district committee, recommended that he enter the Moscow State Institute of International Relations. Despite an initial rejection due to bureaucratic obstacles, he eventually succeeded in enrolling at Kyiv University, a turning point in his life. During his studies, Mr Efendiev and his growing number of Azerbaijani counterparts in Kyiv gained valuable knowledge that enabled them to hold high positions in their country after graduation. He expresses gratitude for the unforgettable years in Kyiv that shaped his professional path and fostered a friendly attitude towards Ukraine.

The author shares memories of his studies at the Faculty of International Relations and International Law, arriving in a new environment. He enthusiastically describes the friendliness and openness at the university, where students from different countries studied. The teachers significantly influenced him, especially Hlib Tsvietkov, dean of the faculty, and the language department professors — Inna Borysenko, Nataliia Dibrova, Iryna Chernukha, Valentyna Daineko, and Pavlo Komyshanchenko, who was the most demanding among them.

The first years of study were challenging due to the large number of assignments and the need to develop self-discipline. Still, this period laid a strong foundation for further professional growth. Moreover, Mr Efendiev recalls a pre-admission meeting organised by Heydar Aliyev, who gave guidance to future students.

After graduating from university, Altai gained experience in the diplomatic field, working in the Ministry of Foreign Affairs of Azerbaijan, in diplomatic representations in Türkiye, the UK, and Spain. Efendiev wishes the institution to continue its tradition of preparing highly qualified national cadres, ensuring a high level of education that is valued worldwide.

Keywords: Kyiv University, bureaucratic obstacles, Faculty of International Relations and International Law, Azerbaijani traditions.